

ग्राम ऊर्जा सोल्युशन्स प्रायव्हेट लिमिटेड ही संस्था सन २००८ पासून अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांचा उपयोग करून भारतातील ग्रामीण भागातील गावांना व संस्थाना ऊर्जा स्वावलंबी होण्यासाठी मदत करीत आहे. वीज जाळे (पॉवर ग्रीड) नसलेल्या गावांसाठी सौर ऊर्जेवर आधारित मायक्रो ग्रीड प्रकल्प (सोलर मायक्रो ग्रिड), स्वयंपाकघरातील इंधनासाठी सामूहिक बायोगॅस प्रकल्प व बायोगॅस वितरणासाठी ग्रीड, शेती व पिण्याच्या पाण्यासाठी सौर पंप असे प्रकल्प ग्राम ऊर्जा ही संस्था राबविते.

कुठलाही प्रकल्प राबविताना तो दीर्घकाळ चालेल असे पाहणे महत्वाचे असते. त्यासाठी ग्रामस्थांची किंवा संस्थेची ऊर्जेची गरज, त्यांची प्रकल्प चालविण्यासाठी लागणारी तांत्रिक व आर्थिक क्षमता, प्रकल्प चालविण्याची मानसिकता या सर्वांचा विचार प्रकल्पाच्या सुरवातीलाच ग्राम ऊर्जा करत असते. प्रकल्पाचे नियोजन व उभारणी याबरोबरच प्रकल्प चालविण्यासाठी स्थानिक लोकांची समिती स्थापन करणे, ऊर्जेच्या वापराचे नियमितपणे मोजमापन करणे, ऊर्जेच्या वापराचे शुल्क ठरविणे, लाभार्थ्यांकडून दरमहा शुल्क गोळा करून समितीच्या बँक खात्यामध्ये जमा करणे, भविष्यात येणाऱ्या खर्चाची तरतूद करणे यासाठी ग्राम ऊर्जा सहकार्य करते.

जुन्नर तालुक्यातील 'दरेवाडी' या गावामध्ये जुलै २०१२ मध्ये सौर ऊर्जेवर आधारित मायक्रो ग्रीड प्रकल्प संस्थेने उभारला. ज्याअंतर्गत गावातील ३९ घरांमध्ये वीज पुरवठा करण्यात आला. घरातील दिव्यांशिवाय गावामध्ये पिठाची गिरणी, पिण्याच्या व शेतीच्या पाण्यासाठी पंप, रस्त्यावरील दिवे, तसेच काही घरांमध्ये टी.व्ही. चालविण्यासाठी विजेचा दररोज वापर होतो. ग्रामस्थांनी स्थापन केलेली समिती दरमहा विजेचे शुल्क गोळा करते व समितीच्या बँक अकाउंट मध्ये जमा करते. त्याचा वापर प्रकल्प चालविण्यासाठी आणि दुरुस्तीसाठी केला जातो. अशाच प्रकारचा प्रकल्प कर्नाटक राज्यातील २३ घरांच्या विरल या गावामध्ये करण्यात आला आहे. सौर उपकरणांच्या हाताळणीसाठी व तांत्रिक अडचणी सोडवण्यासाठीचे प्रशिक्षण गावातील काही तरुणांना देण्यात आले आहे. अशा प्रकारच्या प्रकल्पांचा मुख्य हेतू म्हणजे ग्रामस्थांचे जीवनमान सुसह्य व्हावे आणि गावामध्येच रोजगार निर्मिती व्हावी असा आहे.

ज्या गावांमध्ये वीज जाळे आहे परंतु शेतीच्या किंवा पिण्याच्या पाण्याचा पंप चालविण्यासाठी पुरेशी वीज उपलब्ध नाही तेथे सौर शक्तीवर चालणारे पंप बसविता येतात. ग्राम ऊर्जाने जव्हार तालुक्यातील 'प्रगती प्रतिष्ठान' या सामाजिक संस्थेच्या मदतीने १३ सौर पंप बसविले आहेत. सौर पंपाच्या मदतीने ५००० ते १,००,००० लिटर प्रती दिन व सुमारे १०० मीटर हेड पर्यंत पाणी पोहचविले आहे. याशिवाय काही सामाजिक संस्था व ग्रामीण भागातील शाळांमध्ये सौर ऊर्जेवर आधारित छोटे पण अतिशय कार्यक्षम असे प्रकल्प उभे केले आहेत.

ग्रामीण भागात स्वयंपाकासाठी इंधन म्हणून लाकूड, कोळसा, केरोसीन व एलपीजी ला बायोगॅस हा एक उत्तम पर्याय आहे. सामूहिक बायोगॅस प्रकल्प व गावातील घरांमध्ये गॅस वितरण व्यवस्था उभी करण्याचे काम ग्राम ऊर्जा करते. संस्थेने पुणे जिल्ह्यातील कोळवण या गावामध्ये कार्यरत असलेल्या बायोगॅस प्रकल्पातील गॅसच्या वितरणासाठी बायोगॅस ग्रीडचे काम GIZ या जर्मन संस्थेबरोबर केले आहे. या प्रकल्पातील गॅसचा उपयोग सध्या सुमारे ४०० विद्यार्थ्यांचे दुपारचे जेवण बनवण्यासाठी केला जातो. याशिवाय गोशाळांमध्ये बायोगॅस प्रकल्प उभे करून

आजूबाजूच्या परिसरात व्यावसायिक वापरासाठी गॅस उपलब्ध करून दिल्यास गोशाळा स्वावलंबी बनू शकते. अशा प्रकारचे प्रकल्प उभारणीचे काम ग्राम ऊर्जा करत आहे.

संस्थेने महाराष्ट्र, कर्नाटक, मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश इत्यादी राज्यांतील गावांचे सर्वेक्षण केले असून तेथे स्थानिक वापरासाठी अपारंपरिक ऊर्जा निर्मिती व वितरणाचे प्रकल्प राबविण्यासाठी संस्था काम करित आहे. ग्रामीण भागातील ऊर्जा स्वावलंबनासाठी ग्राम ऊर्जा प्रगती प्रतिष्ठान तसेच संजीवनी सेवा ट्रस्ट सोबत काम करित आहे.

अधिक माहिती साठी खालील पत्त्यावर संपर्क साधावा.

ग्राम ऊर्जा सोल्युशन्स प्रायव्हेट लिमिटेड

एन.सी.एल. इनोवेशन पार्क, पाषाण, पुणे ४११००८

फोन: ०२० ६४००१४०२,

ईमेल: office@gramoorja.in